

УДК 355.02

Ю. П. Бабков, М. М. Адамчук, А. Ю. Бабков

СИСТЕМА ПРИНЦИПІВ СТВОРЕННЯ УГРУПОВАНЬ ВІЙСЬК (СИЛ) НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Запропоновано систему принципів створення угруповань військ (сил) Національної гвардії України, здійснено їх формулювання, класифікацію та систематизацію.

Ключові слова: угруповання Національної гвардії України, принцип, оперативне застосування.

Постановка проблеми. За часи незалежності внутрішні війська МВС України та їх правонаступниця Національна гвардія України мали невеликий практичний досвід оперативного застосування угруповань військ (сил) під час виконання службово-бойових завдань. Наведемо такі приклади оперативного застосування військ:

– участь у реагуванні на надзвичайну ситуацію в АР Крим, пов'язану зі спалахом високопатогенного грипу, яким хворіла домашня птиця у грудні 2005 р.;

– виконання завдань з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки у Києві під час проведення президентських виборів наприкінці 2004 – початку 2005 рр.;

– забезпечення громадської безпеки у ході проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу в 2012 р.;

– виконання завдань з охорони громадського порядку в ході масової багатомісячної акції протесту в центрі Києва, що почалася 21 листопада 2013 р.;

– застосування військ (сил) Національної гвардії України під час виконання завдань у ході проведення антитерористичної операції на Сході країни.

Розроблення теорії створення та застосування угруповань військ (сил) Національної гвардії України (НГУ), особливо визначення мети та завдань цього процесу, а також оцінювання ступеня їх досягнення та результатів вирішення неможливі без формулювання принципів створення угруповань НГУ, які мають бути основою відповідного процесу [1].

Сьогодні теоретичні основи оперативного застосування НГУ розроблені недостатньо. Наразі не сформовані основні принципи, яких необхідно дотримуватись для створення угруповань військ. Тому виникає необхідність сформулювати, систематизувати та класифікувати принципи створення угруповань військ (сил) НГУ для виконання завдань за різних обставин.

© Ю. П. Бабков, М. М. Адамчук, А. Ю. Бабков

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням дослідження принципів побудови організаційних структур військ та систем управління ними присвячена певна кількість наукових досліджень [1–6, 9, 10].

У науковій праці [1] проведено класифікацію і розкрито зміст принципів стратегічного управління підготовкою держави до оборони.

У працях [2, 3, 9] визначено, що в основу структурної побудови міжвидових угруповань військ Збройних Сил України може бути покладено модульний принцип формування організаційних структур.

У статті [4] розглянуто основні загальносистемні принципи побудови автоматизованої системи управління ракетних військ та артилерії.

У науковій праці [5] запропоновано основні принципи формування регіональних структур внутрішніх військ МВС, які можуть бути покладені в основу під час обґрунтування відповідних пропозицій, рекомендацій та рішень.

Автором статті [6] проведено детальний аналіз відомих принципів воєнного мистецтва та принципів військового управління.

Становить інтерес праця [10], у якій сформульовано основні принципи розвитку організаційної структури загальновійськових об'єднань, з'єднань і частин Сухопутних військ, а саме:

– принцип відповідності організаційної структури завданням, формам та способам бойових дій;

– принцип оптимальності (раціональності) організаційної структури;

– принцип ефективного використання озброєння та військової техніки;

– принцип ефективного управління, навчання та виховання особового складу, несення бойової служби;

– принцип забезпечення постійної бойової готовності військ;

– принцип забезпечення виконання бойових завдань у будь-яких фізико-географічних умовах у всіх районах (зонах);

– принцип інтеграції всіх родів військ і служб в інтересах виконання поставленого завдання загальновійськовими формуваннями.

Однак аналіз наведених джерел дозволяє зробити висновок, що сформульовані напрацювання не повною мірою забезпечують систему принципів, необхідних для створення угруповань військ (сил) НГУ, оскільки не враховують специфіки виконання завдань НГУ [15].

Метою статті є формулювання, класифікація та систематизація принципів створення угруповань військ (сил) Національної гвардії України.

Виклад основного матеріалу. Процес створення угруповань військ (сил) НГУ для виконання завдань потребує врахування і додержання низки принципів [6]. Проте перед розробленням цих принципів необхідно визначитися саме з поняттям “угруповання військ (сил) НГУ”.

Так, у праці [7] визначено, що угруповання військ (сил) – зведені у певну систему і розміщені (розгорнуті) відповідним чином у якому-небудь районі об’єднання, з’єднання і частини різних видів Збройних Сил, родів військ (сил), спеціальних військ і тилу, призначених для виконання або виконуючих завдання в операції (бойових діях).

Згідно з [11] угруповання сил та засобів ОВС для дій у надзвичайній ситуації – це тимчасова, цільова організаційна структура, яка має всі необхідні ознаки соціальної системи і комплектується силами і засобами ОВС, приданими силами, під єдиним керівництвом і оперативним управлінням, що застосовується для вирішення виникаючих завдань і функцій.

Як зазначено у [13], угруповання військ – це склад і розташування об’єднань, з’єднань і частин (сил флоту), призначених для ведення бойових дій, що створюється відповідно до характеру поставленого оперативного (бойового) завдання, умов обстановки та рішення командувача (командира).

З урахуванням характеру та особливостей завдань, покладених на НГУ [15], у статті під угрупованням військ (сил) НГУ слід розуміти зведені в систему під єдине керівництво та оперативне управління з’єднання і військові

частини НГУ (їх окремі підрозділи) з відповідними шикунням (розташуванням) на місцевості та підсистемою забезпечення, що створюється залежно від умов обстановки завчасно або у разі раптового виникнення завдань, як правило, оперативного рівня.

У ході виконання завдань елементи угруповань можуть змінюватися і перебудовуватися залежно від розвитку обстановки, а також у випадках виконання одних і появи нових завдань, необхідності організації службово-бойових дій на нових напрямках. Тому і структурно угруповання має створюватися з урахуванням вимог, що випливають з характеру обстановки, і відповідати передбачуваним бойовим завданням у разі їх оперативного застосування.

За аналогією з [12] під оперативним застосуванням слід розуміти: складову частину воєнного мистецтва і службово-бойового застосування НГУ; теорію і практику підготовки і ведення оперативних дій і спеціальних операцій угрупованнями НГУ, угрупованнями військ оперативно-територіальних об’єднань самостійно або у складі об’єднаних угруповань відомчих (МВС) чи різновідомчих сил (інших центральних органів виконавчої влади і правоохоронних органів України). Ознаки форм службово-бойових дій Національної гвардії України оперативного рівня [7] наведені у табл. 1.

За аналогією до [1] пропонується покласти в основу формування принципів створення угруповань військ (сил) НГУ наведену нижче сукупність закономірностей залежності її структури, механізму функціонування та результатів діяльності відповідної системи.

1. Мета системи. Закономірність свідомо поставлена на першу позицію, зважаючи на те, що основній меті створення угруповань повинні бути підпорядковані всі складові управління (має бути виключена можливість появи елементів та процесів, які не спрямовані на досягнення загальної мети системи).

2. Стан і структура угруповань. Ця закономірність полягає у необхідній відповідності структури угруповань поставленій меті.

3. Ресурси, що є у розпорядженні. Закономірність полягає у необхідності встановлення співвідношень цілей угруповань з наявними ресурсами. При цьому однією із цілей системи, як правило, визначається збільшення обсягів надходження ресурсів.

Ознаки форм службово-бойових дій НГУ оперативного рівня

Критерій дій	Оперативні дії	Спеціальна операція
1. За завданням		
Зміст завдання	Багатофункціональне	Функціональне, зосередженого характеру
Масштаб цілей	Національного або регіонального рівня	Регіонального (місцевого) рівня
Мета, завдання	Нормалізація і підтримання стану безпеки	Досягнення мети з блокування, припинення, роззброєння або ліквідації злочинних угруповань, антидержавних збройних формувань, терористичних і диверсійно-розвідувальних груп, десантів противника
2. За силами, що залучаються		
Взаємодіючі підрозділи	Формування кількох силових структур	Формування кількох силових структур
Від НГУ	Угрупування військ	Військова частина (з'єднання) або угруповання військ
3. За потребою застосування зброї		
Застосування зброї на момент планування	Малоймовірне	Імовірність застосування спеціальних засобів, спеціальної і військової техніки відповідно до чинного законодавства – велика
Застосування зброї під час виконання завдання	Можливе застосування зброї з письмового дозволу вищого керівництва	Можливе застосування зброї з письмового дозволу вищого керівництва
4. За розміром району дій		
Розмір району дій	Великий (не менш, ніж регіон держави)	Обмежений (можливо й великий)
5. За тривалістю дій		
Тривалість дій	Довгочасна	Чітке нормування та обмеженість часу
6. За кількістю і характером етапів дій		
Кількість і характер етапів дій	Декілька; на початкових етапах основна роль належить правоохоронним органам	Декілька; на початкових етапах основна роль належить правоохоронним органам
7. За керівництвом дій		
Загальне керівництво	Центральний орган виконавчої влади	Центральний (регіональний, місцевий) правоохоронний орган держави
Безпосереднє керівництво	Центральний і регіональні органи управління НГУ	Центральний і регіональні органи управління НГУ, командири в/ч НГУ
8. За рівнем дій		
Рівень дій	Оперативний	Оперативно-тактичний

4. Умови створення. Ця закономірність охоплює широкий спектр зовнішніх і внутрішніх чинників, які впливають на створення угруповань за різних обставин.

Наведений перелік закономірностей є достатнім для формування сукупності принципів створення угруповань військ (сил) НГУ за різних обставин.

За основу класифікації принципів створення угруповань береться підхід, запропонований у статті [1], у якій визначено сукупність основних принципів стратегічного управління підготовкою держави до оборони. За аналогією до [1] пропонується класифікація принципів створення угруповань військ (сил) НГУ, що подана на рис. 1.

Рис. 1. Класифікація принципів створення угруповань військ (сил) НГУ

Першою групою принципів доцільно визначити загальні принципи створення угруповань НГУ.

Принцип об'єктивності є основоположним і полягає у необхідності дотримання визначених закономірностей у процесі створення угруповань. Додержання цього принципу потребує від керівників вищого рівня використовувати для створення угруповань науковий підхід з відмовою від суб'єктивних підходів, які можуть надати певні тактичні переваги, проте неминуче призводять до ослаблення позицій системи оперативного рівня.

Принцип ефективності полягає у раціональному співвідношенні між витратами на створення угруповань та кінцевим результатом (цільовими ефектами), досягнутими завдяки його функціонуванню. З усіх можливих варіантів досягнення мети вибирається той, який дозволяє досягнути її шляхом найменших витрат ресурсів.

Принцип достатності полягає у тому, що створене угруповання повинно мати такі сили та засоби, кількість яких не перевищує кількості, необхідної для забезпечення виконання завдання.

Принцип урахування можливостей противника визначає, що в ході створення угруповань необхідно враховувати форми і способи дій, характеристики озброєння, бойової техніки, засобів бойового управління та зв'язку противника. Значення цього принципу постійно зростає у зв'язку з удосконалюванням зброї і способів ведення бойових дій противником [14].

Принцип збалансованості полягає у створенні угруповання військ (сил), яке забезпечує максимальну ефективність в умовах виділених ресурсів і наявних сил і засобів. При цьому склад, технічне оснащення та оперативне шиккування угруповання НГУ мають відповідати переліку та обсягу поставлених завдань.

Принцип інформованості полягає у необхідності мати у ході створення угруповань НГУ достатню кількість надійних даних про зміни в обстановці з метою внесення вчасних змін до структури угруповання, залучення додаткових сил та засобів.

Принцип урахування складності оперативної обстановки визначає, що на етапах створення угруповань залежно від змін оперативної обстановки у зоні відповідальності

військових частин може змінюватись і склад угруповань.

Однією із властивостей системи принципів створення угруповань НГУ, що показують оперативний рівень застосування, є структура створеного угруповання. До основних структурно-цільових принципів створення угруповань НГУ можливо віднести такі принципи.

Стабільності головної мети, який полягає у науковому обґрунтуванні основоположної мети створення угруповань НГУ і забезпечення відповідності таких угруповань існуючим та прогнозованим умовам середовища безпеки з урахуванням потенційних викликів і загроз. Зміна мети можлива лише за радикальних змін умов середовища після наукового дослідження впливу умов, що змінилися, на головну мету, якщо інші способи реагування на зміни не дозволяють адаптувати керовану систему до умов середовища. Будь-яка радикальна зміна головної мети призводить до визнання недоцільності витрат ресурсів на досягнення попередньої.

Домінування головної мети над ресурсом – полягає у виборі такого варіанта досягнення головної мети, який дозволяє досягнути її шляхом найменших втрат (витрат ресурсів). Найнебезпечнішим порушенням зазначеного принципу є волюнтаристське підтасування головної мети під наявні ресурси з нехтуванням об'єктивних вимог та умов середовища.

Цільового призначення – передбачає встановлені нормативно-правовою базою порядок, умови, межі застосування угруповання НГУ для досягнення конкретних цілей з урахуванням усіх обмежень, які мають особливий правовий режим.

Узгодженості цілей – полягає у тому, що в ході створення угруповання НГУ у формі створення окремих елементів (груп, бойових порядків) кожен із цих елементів повинні здійснювати побудову системи цілей, у якій цілі кожного елемента мають сприяти реалізації спільних цілей. Для досягнення такої узгодженості необхідно, щоб загальні і локальні цілі були конкретними, а також щоб ці елементи отримували єдину інформацію про обстановку та можливі майбутні дії (прогнозовані зміни в обстановці).

Синергізму – полягає у забезпеченні спільних дій для досягнення спільної мети, яка ґрунтується на уявленні, що ціле – це щось більше, ніж сума його частин. Тобто взаємне узгодження між завданнями підготовки особового складу, забезпеченням озброєнням і військовою технікою, матеріальним забезпеченням дозволяє отримати

синергетичний ефект, реальна ефективність єдиної роботи органів управління може виявитися вищою, ніж сумарна кожного з них.

Цілеспрямованості – полягає у визначенні й чіткому формуванні головної мети на початковому етапі створення угруповання [6].

Правового закріплення створення угруповання НГУ з подальшим його залученням – полягає у виданні правових або нормативних норм на рівні ієрархії, що на два порядки вищий. Для вищого рівня механізм створення угруповань має затверджуватися законами України.

Серед структурно-функціональних принципів створення угруповань, що характеризують закономірності, співвідношення і взаємозв'язки побудови структури угруповань НГУ, можна назвати такі принципи:

1) *багатофункціональності (структурності)* – полягає в охопленні в ході створення угруповань різних аспектів діяльності, можливості одночасного або поетапного виконання різних функцій (завдань); принцип характеризує універсальність і можливість застосування угруповання для виконання будь-яких завдань з урахуванням взаємозалежності організаційної структури угруповання та зовнішнього середовища;

2) *резервування* – полягає у створенні в угрупованні додаткових сил і засобів, здатних переходити зі стану спокою до дій, необхідних для негайного реагування на ускладнення обстановки у районі виконання завдань, вирішення раптово виникаючих завдань та нарощування зусиль на основних напрямках;

3) *надмірності* – полягає у тому, що для створення угруповання потрібно мати таку чисельність сил та засобів, яка перевищує потрібну.

Серед структурно-організаційних принципів створення угруповань, пов'язаних із закономірностями, співвідношеннями і взаємозв'язками побудови їх організаційних структур, виділяють такі принципи.

1. *Організаційної відповідності структури та оперативного шикування* угруповання НГУ завданням, формам та способам дій. Цей принцип полягає у тому, що створене угруповання за своїм складом елементів бойового порядку, оснащенням озброєння, військовою та спеціальною технікою, іншим матеріально-технічним забезпеченням, рівнем професійної підготовки повинно відповідати завданню, яке планується виконувати. Принцип є основним у наведеній класифікації, оскільки організаційна структура угруповань будується

для виконання певних завдань. Вона пристосовується до новітніх способів ведення війни та управління, які перебувають у безперервному розвитку. У зв'язку з цим організаційна структура також не стоїть на місці, вона безперервно розвивається [10].

2. *Принцип ешелонування*, який полягає у побудові угруповань НГУ на місцевості у декілька ешелонів, за єдиним замислом, що дасть можливість здійснювати маневр силами та засобами, надавати взаємну допомогу між силами та засобами створених ешелонів.

3. *Зонально-об'єктовий принцип*, який полягає у тому, що кількість створених угруповань НГУ залежатиме від масштабу території, розподіленої на зони відповідальності, та кількості важливих державних об'єктів, які розміщені у цих зонах (рис. 2). Принцип припускає певну самостійність під час виконання завдань створеними угрупованнями НГУ.

4. *Екстериторіальний принцип*, який полягає у врахуванні під час створення угруповань військ (сил) для реагування насамперед на НС соціального характеру такого фактора, як регіон держави, з якого залучено особовий склад до виконання СБЗ. Такий принцип набув широкого значення під час створення угруповань на території АР Крим, Одеській та Закарпатській областях у ході реагування на можливі прояви масових безладь у населених пунктах [8].

5. *Модульний принцип* побудови угруповання НГУ, що полягає у створенні оптимальної сукупності відповідних модулів (бойових, управління, забезпечення) для виконання кожного типового завдання у необхідному місці у потрібний час, які взаємодоповнюють (або для можливої взаємозаміни) один одного для досягнення кінцевої мети створеного угруповання. У табл. 2 подано характеристику модулів угруповання

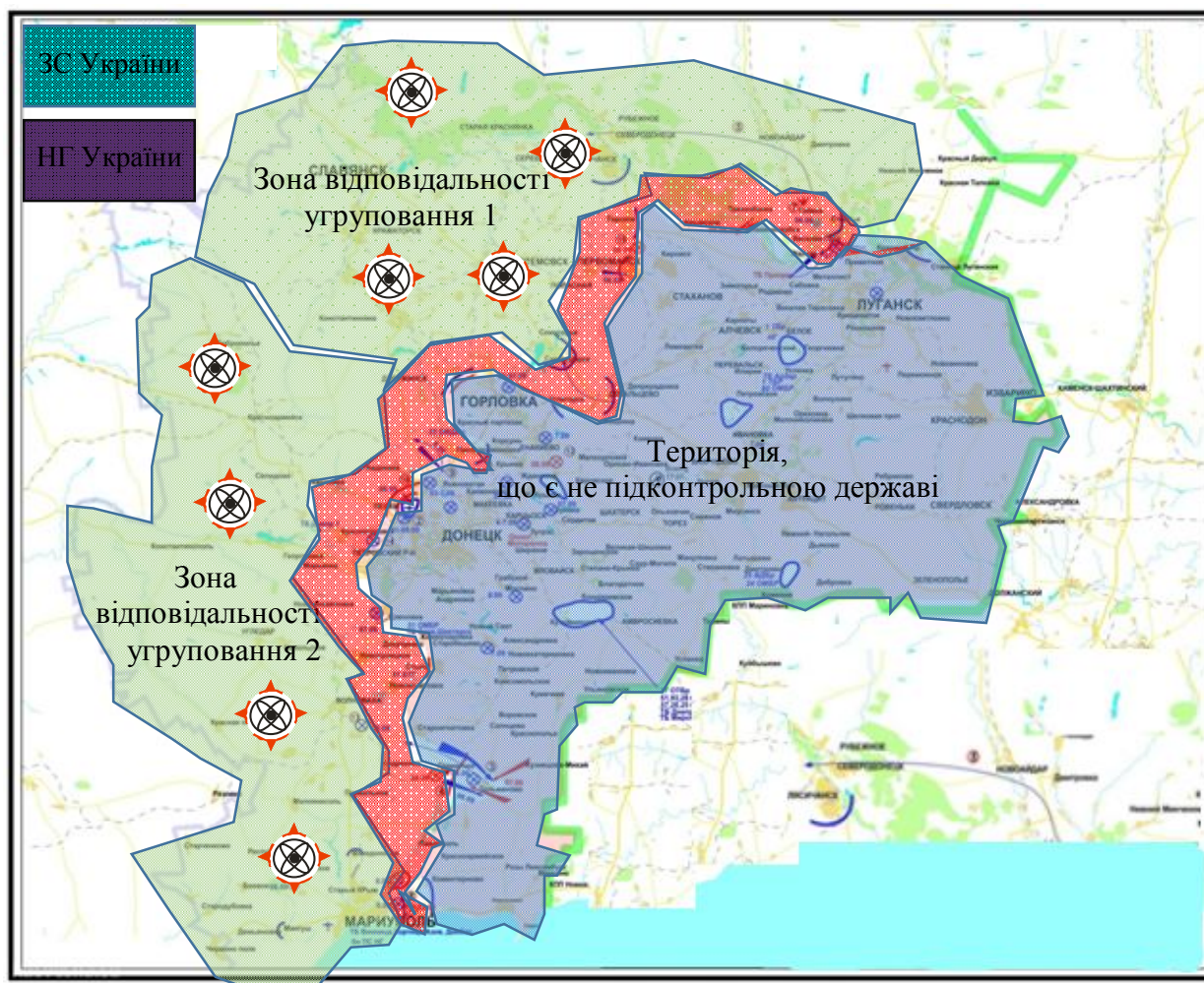

Рис. 2. Побудова угруповання НГУ за зонально-об'єктовим принципом

Характеристика модулів угруповання НГУ для виконання завдань, зумовлених надзвичайною ситуацією природного (техногенного) характеру

№ пор.	Тип модуля	Завдання	Належність складових модуля	ОВТ
1.	Управління	Планування; організація взаємодії між модулями; управління діями сил і засобів	Головний орган військового управління НГУ, орган військового управління оперативно-територіального об'єднання	Техніка зв'язку та АСУ, бронетехніка
2.	Патрулювання, охорона	Блокування (ізоляція) району небезпечного для перебування, проведення ізоляційно-обмежувальних заходів уздовж кордону карантинного району	Патрульні підрозділи	Легке озброєння, спецзасоби, автомобільна техніка, бронетехніка
3.	Охорона, спеціальні дії	Забезпечення охорони громадського порядку в прилеглих до місця аварії районах, у ході евакуації (відселення) місцевого населення, у місцях тимчасового розташування евакуйованого населення	Підрозділи спеціального призначення	Стрілецька зброя, спецзасоби, автомобільна техніка, бронетехніка
4.	Конвоювання	Евакуація засуджених, підсудних, установи утримання яких можуть потрапити до зони, небезпечної для перебування	Підрозділи з конвоювання	Стрілецька зброя, спецзасоби, транспорт
5.	Забезпечення	Забезпечення життєдіяльності підрозділів, що залучені до виконання завдань; організація підвезення боєприпасів, запасів матеріальних засобів тощо до районів виконання завдань	Підрозділи забезпечення	Автомобільна та спеціальна техніка
6.	Охорона	Охорона важливих об'єктів у районі НС та прилеглих до нього районах	Патрульні підрозділи	Легке озброєння, спецзасоби, бронетехніка
7.	Посилення, резерв	Негайне реагування на ускладнення обстановки у районі виконання завдань для допомоги підрозділам інших модулів; охорона та оборона табору	Підрозділи оперативного призначення	Легке озброєння, спецзасоби, бронетехніка

НГУ для виконання завдань, зумовлених надзвичайною ситуацією природного (техногенного) характеру.

Отже, модуль (модульний підрозділ) – “елементарне” (неподільне) військово-формування, спроможне самостійно (автономно) виконувати типове бойове завдання (завдання управління чи забезпечення). Запровадження модульного

принципу створення угруповань військ НГУ дає змогу істотно підвищити оперативність реагування на широкий спектр різномірних загроз – від протистояння з конкретним супротивником до ліквідації наслідків стихійних лих, у тому числі й супротивником, до конфлікту з яким завчасна підготовка не проводилася [2].

Висновки

Таким чином, у статті сформульовано основні принципи створення угруповання військ (сил) Національної гвардії України, розкрито їх зміст, проведено класифікацію та систематизацію. Уміле застосування низки таких принципів дозволить створити угруповання НГУ з визначеними показниками можливостей.

Напрямом подальшого дослідження є розроблення показників і критеріїв ефективності застосування угруповань військ (сил) Національної гвардії України.

Список використаних джерел

1. Лобанов, А. А. Принципи стратегічного управління підготовкою держави до оборони [Текст] / А. А. Лобанов, Ю. В. Пунда // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. – 2013. – № 1 (16). – С. 11–16.

2. Телелим, В. М. Модульний принцип створення міжвидових угруповань військ: проблеми запровадження та шляхи їх розв'язання [Текст] / В. М. Телелим, Д. П. Музиченко, Ю. В. Пунда // Наука і оборона. – 2014. – № 2. – С. 20–26.

3. Стратегічний оборонний бюлетень України [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.mil.gov.ua/ua/def_planning/Buletен_MOU_KR_27.3.13.pdf. – Назва з екрана.

4. Аналіз стану та основні принципи побудови АСУ РВіА [Текст] / В. І. Грабчак, С. П. Латін, О. М. Мелешко, В. О. Овчінніков // Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба. – Х. : ХУПС, 2007. – № 3 (15). – С. 85–89.

5. Бабков, Ю. П. Принципи формування регіональних структур внутрішніх військ МВС України [Текст] / Ю. П. Бабков, С. Т. Полторак // Честь і закон. – 2013. – № 3. – С. 83–90.

6. Сбітнев, А. І. Принципи військового управління та військового мистецтва – базис сучасної науки [Текст] / А. І. Сбітнев // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. – 2008. – № 1 (1). – С. 42–49.

7. Шмаков, О. М. Словник офіцера внутрішніх військ з воєнно-наукових питань [Текст] / О. М. Шмаков. – Х. : Військ. ін-т ВВ МВС України, 2005. – 362 с.

8. В українську армію вирішили прикликати за принципом СРСР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rivnist.in.ua/news/2014/05/16/3481>. – Назва з екрана.

9. Телелим, В. М. Планування сил для виконання бойових завдань у “гібридній війні” [Текст] / В. М. Телелим, Д. П. Музиченко, Ю. В. Пунда // Наука і оборона. – 2014. – № 3. – С. 30–35.

10. Гирин, А. В. Организационно-штатная структура объединений, соединений и частей Сухопутных войск. Глава 1. Организация общевойсковых объединений, соединений, частей и подразделений Сухопутных войск [Електронний ресурс] / А. В. Гирин. – Режим доступу : http://samlib.ru/a/aleksandr_walxerxewich_girin/struktura_glava_1.shtml. – Назва з екрана.

11. Черных, В. В. Организационно-правовые основы деятельности органов внутренних дел в условиях чрезвычайных ситуаций природного характера [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / В. В. Черных. – М., 2009. – 22 с.

12. Полторак, С. Т. Математична модель залучення резервів військових частин внутрішніх військ з урахуванням оперативної обстановки у районах їх постійної дислокації та важливості завдань у районах призначення [Текст] / С. Т. Полторак, Ю. П. Бабков, В. М. Бацамут // Честь і закон. – 2013. – № 1. – С. 83–90.

13. Группировка [Текст] // Большая советская энциклопедия : в 30 т. / гл. ред. А. М. Прохоров. – 3-е изд. – М. : Сов. энцикл., 1969 – 1978. – Т. 7. : Гоголь – Дебит. – 1971. – 420 с.

14. Микрюков, В. Ю. Теория взаимодействия войск [Текст] / В. Ю. Микрюков. – М. : Вузовская книга, 2002. – 240 с.

15. Адамчук, М. М. Методика ранжирування районів службово-бойового призначення для сил Національної гвардії України у разі одночасного виникнення кризових ситуацій в декількох регіонах держави [Текст] / М. М. Адамчук, Ю. П. Бабков, В. М. Бацамут // Честь і закон. – 2014. – № 4. – С. 47–54.

Стаття надійшла до редакції 12.02.2015 р.

Рецензент – доктор військових наук, професор Г. А. Дробаха, Національна академія Національної гвардії України, Харків, Україна